

SÖNUM

Peter Morgen

Raamatu väljaandmist on toetanud Eesti Kultuurkapital

Toimetanud Marika Mikli
Kujundanud Heino Prunsvelt

© Peter Morgen, 2008
ISBN 978-9985-3-1720-4
Kirjastus Varrak
Tallinn, 2008
www.varrak.ee

Trükikoda OÜ Greif

1

Päike oli juba üsna madalas, kui Naatsareti puusepp Jeesus peitli tülpinult kõrvale pani ja oma kätetööd silmitsema jäi.

Jeesus oli kolmekümne aastane, keskmist kasvu ja päris hea välimusega mees. Juustevärvilt heledam kui juudid tavaliselt – hea tahtmise korral võis teda koguni punapeaks pidada –, kehalt pigem vibalik kui jässakas. Jeesuse pikad juuksed kaardusid kergelt lokki, mille pärast Naatsareti neiud teda salamisi kadestasid, ja tema lõuga kattis lühike habe. Selle habeme eest kandis Jeesus vaevalt hoolt, kuid sellegipoolest ei olnud habe tokerjas, vaid nägi välja nagu äsja habemeajaja juurest tulnud.

Kõige imelikumad olid Jeesuse silmad. Need olid haruldast helesinist värvi ja andsid Jeesusele eemaloleva ilme, nagu oleks ta lühinägelik. Kuid Jeesuse silmadel polnud midagi viga, nad seletasid väga hästi. Kui Jeesus vihastas või erutus, siis kadus neist too peaaegu naiselik raugus otsemaid ja ta pilk muutus nõelast teravamaks.

Jeesus nägi välja noorem, kui aastate järgi pidanuks. Seepärast hüüdis ema Mirjam teda vahetevahel poisiks. Võib-olla oli selles kübe irooniat, sest Jeesus võinuks ammu naisemees ja isa olla, aga ei olnud. Ka Mirjam ise oli ebatavaline. Mirjam elas lihtsa puusepaga, ka tema poegadest pidid saama lihtsad puusepad, nad sõid tavalist toitu ja magasid tavalisel asemel, kuid tema võttis isegi lätsekausi kätte sellise majesteetlikkusega, nagu oleks tegemist Galilea valitsejanna Heroodiaga, kes roosiõli anumad hõbe-lauale asetab.

Sellest hoolimata – või just tänu sellele – kuulas Mirja-

mi mees Joosep vaguralt tema sõna. Kui ukse taga kolistas rändkaupmees või kui naaber tuli kruusitait ube laenama, vaatas Joosep alati nõuküsivalt Mirjami poole. Mirjam oli napsõnaline, aga Joosepit oleks võinud tummaks pidada. See viga läks tal üle kaks korda aastas – kevadpühade ja lõikuspüha ajal, kui Joosep isa Seebaoti kiituseks ennast kohalikust punaveinist purju jõi. Siis püüdis Joosep kõik tasa teha. Ta ei läinud kurjaks, ei lõõnud naist ega kurjustanud lastega, ta lihtsalt rääkis. Mirjam kuulas ja keegi ei saanud aru, kas ta peidab muiet või mitte. Ka Jeesus kuulas ja noogutas mõnikord kulmu kergitades peaga. Kui Joosep oli kõik ära öelnud, mis öelda oli, kobis ta matile ja oli järgmisel päeval veel sõnaahtram kui muidu. Elu veeres edasi kuni järgmise korrani.

Niisiis, Jeesus pani peitli kõrvale. Töö ei tahtnud täna kuidagi edeneda, otsekui oleks puidu sees mingi tige vaim pesitsenud, sellest liigist, kes täpselt tapiauku oksakoha kasvatab, kui tahuma hakkad. Peitel oli ka vilets, pehmest rauast. Seda tuli iga natukesega aja tagant teritada. Aga seni, kuni sa teritad, töö ei edene.

Ta oli meelega veidi kauemaks tööpingi taha jäänud kui isa ja vend Jooses. Imelik nimi, justkui oleks Jeesus ja Mooses kokku segatud ja siis pooleks valatud. Aga tühja temaga. Jeesus tahtis natukeseks üksi jääda. Seda juhtus nii harva, et peaaegu ei juhtunudki. Aga tal oli vaja, ta tundis, et on vaja.

„Lavats,“ mõtles ta, „jälle mingi lavats. Viiakse tolele jalutule, ja siis ta aaleb seal turuplatsi servas, kuni hinge heidab ja omasuguste kõrvale auku aetakse.“

Eemalt kostis lammaste määgimist. See oli muidugi naabri Simon, täpsemalt küll tema lambad, mida ta iga õhtu vaesemehe visadusega oma laudalobudikku ajas, otsekui nooliks kõik maailma karjavargad just tema voonakesi.

Naatsaret oli väike linn. Turuväljak ja peotäis maju selle ümber. Majade lamedatel katustel, mida ääristas madal müüritis, käis sama vilgas elu kui esimesel korrusel. Seal magati, söödi ja aeti sõpradega juttu. Seal võis ka tähti vaadata, mida Jeesus mõnikord tõepoolest tegigi.

Naatsaret asus enam-vähem Galilea keskpaigas, sealt lõuna poole jäi Samaariamaa ja veel lõuna poole Juudamaa oma pealinna Jeruusalemmaga. Kõiki neid oli kord üheks riigiks liidetud, kord lahku aetud, ja keegi ei saanud täpselt aru, kas see kõik kokku on üks Iisrael või mitte. Galileas elas mitmesugust rahvast, sekka ka mingeid pooleusulisi. Lõunapoolsed juudid panid muidugi tähele ikka just neid pooleusulisi ja näitasid galilealastele näpuga. Teisalt oli siin ka täiesti tublised õigeusklikke juute, tulnud paarisaja aasta eest, Makabeide ajal. Jeesuse esivanemad olidki pärit Jeruusalemma tagant Petlemmast.

Iisrael oli juba mõnda aega roomlaste võimu all. Nad olid Iisraeli neljaks jaganud. Galilea oli antud Herodes Suure pojale Herodes Antipasele, Juudamaa ja Jeruusalemm aga tema vennale Arhelaosele. Too osutus nii lolliks – seda pidid tunnistama roomlasedki –, et tuli asevalitsejaga asendada. Asevalitsejaks määrati keegi Pontius Pilaatus.

Ühesõnaga, kostis lammaste määgimist.

Jeesusele meeldis lammaste määgimist kuulata, see rahustas. Nad olid nii otsekohesed. Paljud inimesed olid sama lollid, nende jutt ei olnud vaskraha võrragi parem kui määgimine, aga nad muudkui jahvatasid Jumalast, õiglusest, Seadusest ja millest kõigest. Iseäranis need, kes pidasid end vagadeks, nagu variserid, või veel vagamateks, nagu saduserid. Oleksid nad selle asemel öelnud lihtsalt „möö“, oleks kõik öeldud olnud ja segadust hulga vähem. Aga kus sa sellega.

Tõsi, kõigest, mis nad rääkisid, ei saanud Jeesus aru. Ta oli lõpuks vaid puusepp, mitte mingi kirjatundja või kõrgesti koolitatud riigiametnik. Üldse oli maailmas palju arusaamatut ja niisuguseid asju tuli võtta, nagu nad olid, püüdmata läbi murda sellest müürist või udust, mis eraldas suuri jumalikke tõdesid ühest lihtsast puusepast. Vähemalt oli Jeesus seni niimoodi arvanud.

Agaga viimasel ajal, kolmekümnenda eluaasta lähenedes, tundus Jeesusele üha enam, et too arusaamatuse udu otsekui hõreneb. Ta unustas ennast keset kõige kibedamat tööd kaugusse vahtima ja Joosep teadis, et poiss on nüüd natukeseks ajaks ära. Tundus, nagu keegi narritaks teda: laseks aimata mingeid meeliülendavaid maastikke, lum-mavalt kauneid, hommikupäikeses sädelevaid mäetippe põhjatusinise taeva taustal, aga kui Jeesus neid maastikke ja mäetippe imetleda tahtis, oli udu korruga tagasi ja mattis kõik kinni. Umbes samamoodi, nagu oli ühe tähtkujuga, mida Jeesus kunagi selgel ööl vaatama oli jäänud, vist olid nad Plejaadid. Jeesus püüdis kokku lugeda, mitu tähte seal on, aga niipea kui ta pilku teritas, muutusid tähed ähmaseks ja sulasid ainsaks ebamääraseks laiguks. Kui ta aga pilgu ära pööras, nägi ta silmanurgast selgelt, et seal on tähed. Ta nägi ja ei näinud ka.

Siin pidi mingi nipp olema.

Jah, Jeesus oli kõigest puusepp, aga mitte tavaline puusepp, kes nohisedes oma laudad hõõveldab, siis kõhu läätselurri täis pargib ja õlekohtile norskama keerab. Jeesus oli lapsest saadik veidi kiiksuga. Juhtus, et ta pere õhtusel söömaajal targutama kukkus või turul veemüüjaga tülli läks. Kord oli vesi paha lõhnaga, kord liiga kallis, kord oli see juba iseenesest inetu, et keegi veega kaupleb. Jeesuse silmad läksid siis särama, tema kõne muutus kindlaks ja kõlavaks. Neid ootamatuid etteasteid jälgides vaatas Mirjam teda mõistatuslikul pilgul, silmad suured, ehkki see

polnud ju midagi muud kui ühe küla filosoofi targutamine. Ka Jeesus ise, kui oli lõpetanud – tema kuulutused ei kestnud iial kaua –, nähtavasti häbenes neid, sest ta peitis siis pilku ja tegi kiiresti teist juttu.

Jeesus ei olnud päevagi kooliharidust saanud, kirjutada ta ei mõistnud, aga luges soravalt. Kõik kuuldu jäi talle hästi meelde ja sõnu oskas ta seada. Seda möönis isegi Jeesuse vaikiv isa, kes oli korra ühmanud, et ükskord ta oma suupruukimise eest Heroodese kongides mädaneb. Isa pooltunnustavast hääletoonist oli aru saada, et tal on kahju, et poiss pole mõne kohtumehe või kirjatundja kojas üles kasvanud. Oleks puhtamat kuube kandnud, võib-olla isegi roomlaste teenistusse pääsenud. Või siis templi juurde mingiks asjameheks. Neid oli seal ohtrasti ning enamasti ei paistnud nad põrmugi nutikamad kui seesinane Joosepi poeg Jeesus. Ainult pealtpoolt rohkem läikima löödud. Ka ükski Jeesuse vendadest ei andnud tema mõõtu välja. Tegid alles oma lollitempe, käisid linnaservas külapoistega kaklemas ja nõudsid järjest rohkem süüa. Õed, need ei tulnud nagunii arvesse.

Niisiis pani Jeesus peitli natuke pettunult kõrvale – mis asi see ometi on, millele ma mõtlema pidin – ja astus töötoast või õieti varjualusest, kus nad isaga oma leiba teenisid, tagaõue. Vanemad ja kari vendi-õdesid istusid juba pilliroomattidel ja võtsid õhtust. Oli korvitäis leivakakke, olid mingid oad, läätsed, datlid, oliivid. Liha seekord ei olnud, aga liha nähtigi harva, enamasti vaid pühade aegu. Puudust just ei olnud, vähemalt seniajani.

Üldse oli kõik korras, kord oli kõrgemalt poolt kätte antud ja seda tuli täita. Inimesed ei murdnud üksteist metslooma kombel – kes murdis, see murti ise –, nad kartsid Jumalat, nad hoolitsesid haigete ja väetite eest (niipalju kui nad hoolitsesid), nad teadsid, mis on patt, oska-

sid ennast selle eest hoida ja kui ei osanud, viisid Issandale lepituseks ohvri.

Nii elatigi. Kõik elasid nii. Elasid ja elasid, kuni surid ära ja järgmised astusid nende asemele, et samuti elada, ube ja läätsi süüa, järglasi sigitada, seadust järgida, paasa-pühadel kerjusele mõne leptoni visata ning surra.

Kui Jeesus sellele mõtles, tundis ta, kuidas teda taas mük-sas see arusaamatu ärevus – või koguni ärritus –, mida ta oli viimasel ajal mitu korda tundnud. Nagu kaalupomm jala küljes. Aga tahaks joosta. Või koguni lennata. „Lambaelu!” hüüdis vali ja võigas hääle talle otse kõrva. See oli nii ootamatu, et Jeesus võpatas ja vaatas ehmunult ringi. Kuid ei, keegi ei karjunud, kõik istusid ja sõid. Ning kuna nad olid alles alustanud, siis nad tõesti sõid ega rääkinud rumalusi nagu tavaliselt. Hea seegi ja kiidetud olgu taevane Isa, mõtles Jeesus, luges vaikse palve ning lõi hambad leiva sisse.

Leivaga oli viimasel ajal, nagu ta oli. Pere oli suur ja tahtis süüa. Jeesus teadis, et tal on varsti aeg minna. Isa ei olnud veel nii nõder, et poleks ise hakkama saanud ja tema oli juba pisut liiga suur poiss, et isa-ema kijas elada. Iseasi, kui ta oleks ainus poeg olnud. Aga vendi oli Jeesusel tervelt kolm ja kõik terved nagu Jeruusalemma tempel. Vanim neist, toosama Jooses, hakkas juba asjadest aru saama ja võis Jeesuse isa abilisena peagi välja vahetada. Sel päeval, kui see juhtub, tuleb minna.

Kuhu? Kes teab. Iisrael oli suur ja lai. Tõsi, Rooma riik oli veel suurem ja veel laiem, aga igas otsas kõneldi isemoodi keelt ja uskmatud olid nad muidugi ka. Ei, Iisraelist oli Jeesusele küllalt. Tuleks minna nii parasjagu, mitte Kaanasse ega Kapernauma, mis olid sealsamas, vaid näiteks Jeruusalemma. Jeesus tundis, et teda tõmbab sinna. Seada ennast vähehaaval sisse, leida ulualune ja hakata tegema sedasama, mida siingi. Ja siis tuleb muidugi naine võtta, sest ilma ei kõlba.

Siin läks Jeesuse tuju jälle sandiks. Mitte tingimata selle naise pärast, või teab nüüd... Ehk osalt selle tõttu ka. Jeesus oli naisi eluaeg väikestviisi peljanud. Mitte et nad talle meeldinud ei oleks või et ta mõnd neist salamisi ihanud poleks, aga... nad olid ikkagi nii arusaamatud. Praegu läks ta tuju sandiks siiski rohkem sellepärast, et nüüd olid tema mõtted taas täpselt sealmaal, kus ennegi – mine teise linna, olgu või Jeruusalemma, ela, hõovelda ja trei, õpeta lastele, mis on koššer ja mis ei ole, ning kobi aga hauda. Kõik on kombes, kõik seadustmööda, halleluuja. Ja ainus saavutus on, et su haud on Jeruusalemmas. Tulevases, tõelises elus on selgi muidugi oma väärtus, aga... tahaks nagu enamat.

Sest midagi pidi ju veel olema, või kuidas? Taevariik on lähedal, Jeesus aimas seda, ja aimas päev-päevalt aina kindlamalt. Ainult et tal polnud kõige õrnematki aimu, mida see täpselt tähendab – kas seda, et ühel ilusal hommikul saabub maailma lõpp, kus õelad oma palga saavad ja õiged igavesse õndsusse võetakse, või on taevariik kogu aeg kuidagi siinsamas, meie kõrval, ja pruugib vaid langeda maha tollel samal udukardinal, kui ta meie ees avaneb nagu ime. Nagu vaade kõrgelt mäetipult, mida näeb sündinud pime, kes taevase Isa tahtel järsku nägijaks saab.

Jeesuse mõtted olid nii üleva suuna võtnud, et taevane Isa otsustas teda kuuehõlmast sikutada ja saatis selleks määratud leivapurukese Jeesuse hingekurku. Puusepp hakkas läkastama. Ema tõusis, astus ligi ja virutas Jeesusele paar laksu vastu selga. Leivapuruke tuli välja.

„Poiss, kui sööd, siis söö ja ära unista,“ ütles ta suure pere emanda heatahtliku rangusega.

„Andestage,“ pomises Jeesus alandlikult, kuid siis märkas Joosese huulil allasurutud muiet ja käratas vennale: „Sina, piimahabe, ära irvita!”

Joosesel ei olnud kavatsust enda peale niisama karkida lasta. „Jeesus, ema käskis sul süüa. Pärast võid tähti vahtida, palju kulub. Aga mind jäta rahule.”

See oli võrdlemisi rahulikult öeldud, aga ometigi pidi Jeesus peaaegu plahvatama. Mis see siis olgu – su omaenda noorem vend kohtleb sind nagu poisikest! Nagu poisikest! Kui tõelikult on tegu Joosepi poja Jeesusega, kes on lõppude lõpuks ammu täismees ja teenib isa kõrval perele elatist, sama ausalt ja töökaltnagu isagi.

Plahvatuse hoidis ära vaid ema pilk. Sellele oli Jeesus alati allunud, vähemalt seniajani. Mirjam õieti ju ei käskinudki, ei sõna ega pilguga, ta lihtsalt vaatas. Aga selsamal lihtsalt vaatamisel oli Jeesuse üle nagu salavõim. Vahel tabas Jeesus ennast mõttelt, et kui ema teda üksisilmi vaatab, siis ei olegi see Mirjam, vaid keegi teine, kes kasutab Mirjami silmi. Kes see teine oli ja kas ta oli hea või kuri, heasoovlik või pahatahtlik – sellest polnud puusepal aimugi.

Tõsi, oli olnud üks ebaharilik juhtum. Ta oli siis nii kaheteistkümnene aastane. Seletada ei mõistetud seda ei siis ega nüüdki. Tema vanemad olid paasapühadeks Jeruusalemma läinud ja Jeesuse kaasa võtnud, sest nii oli kombeks. Jeruusalemma valgus pühade puhul igal aastal igast ilmakaarest kokku tohutu rahvamurd. Samasugused killavoorid venisid pühade järel ka tagasi. Tagasiteel, kui oli tulnud juba terve päev, avastasid Mirjam ja Joosep, et Jeesust polegi kaasas. Nad olid senini arvanud, et poiss on eespool või tagapool ja kuulab kõndides mõne vanakese heietusi, kuid ei. Ei olnud teda ees- ega tagapool.

Kuidas ta võinukski, kui tegelikult oli Jeesus alles Jeruusalemmas ja ei kuulunud mitte mõnd elunäinud teelist, vaid Juudamaa kõige kuulsamaid tarkpäid. Otse suures templis. Millegipärast ei ajanud rabid teda minema, mõnele oleks ta justnagu nalja teinud, ja niimoodi

Jeesus seal istuski, aeg-ajalt mõnele rabile jultunult vastu vaieldes.

Kuid see ei olnud veel teab mis imelik. Päris imelikuks läks siis, kui tema ehmunud vanemad ta üles leidsid. Selle asemel et vaguralt kergemat karistust paluda, nagu olnuks hea poja ainuõige viis, teatas Jeesus emale häbematu rahuga:

„Kus ma siis veel pidin olema? Siin on mu õige koht.”

Mirjam ei öelnud seepeale sõnagi, ainult vaatas üksisilmi. Isa oli konkreetsem ja andis („haukumise eest”) täie isaarmastusega paar võmmu kuklasse. Millel oli suurepärase mõju. Jeesus ei teinud enam kunagi nõnda. Tegelikult oli tal halb, et ta oli emale niimoodi öelnud. See poleks nagu tema ise olnud, vaid mingi kiusaja. Ning ta tundis, et kiusaja oli ema pilgu käest sama hävitavalt lüüa saanud. Edaspidi kuulas Jeesus isa ja ema sõna ning kartis neid mõõdukalt.

Emal puhul lisandus sellele nüüdsest veel tunne või aimus, et ema sõna lihtsalt tuleb kuulata, sest tema näo, hääle, naeratuse taga võib mõnikord olla veel midagi. Midagi... jah, mida? Midagi suurt? Aga kui suurt? Jeesus ei teadnud. Igatahes oli sellel mõju.

Nii nüüdki. Piisas vaid ta pilgust, ja Jeesus vaikis. Riikad sõnad – kui hästi järele mõelda, üsna mõttetud –, mis juba huulile olid kerkinud, sinna ka jäid.

Rohkem õhtusöögil midagi ei juhtunud. Ning kui silmas pidada, et ka see leivatükike polnud tegelikult ju kõneväärt, siis ei juhtunudki sel õhtusöögil üldse midagi kõneväärset.

Või siiski?

Marlene Bonfromage tundis ennast nagu nekrut enne esimest tõelist verepulma. Seni oli nähtud väikseid niginaid-naginaid, lokaalseid kähmlusi proviandibaasi pärast, oli korraldatud mõni öine varitsus või hoitud distantsilt tule all vaenlase voore, aga nüüd oli tulemas midagi hoopis vägevamat. Pigem koguni pikk-pikk sõda kui lahing. Või siis mitmeosaline lahing, umbes nagu Leipzigi all, ja tänased pealtnäha tühised toimetused pidid olema selle avakanonaadiks.

Seda kõike muidugi piltlikult. Marlene Bonfromage polnud mitte hambuni relvis amatsoon kuskil Indo-Hiina vaenuväljal, vaid noorepoolne – kuigi mitte enam nooruke – naispoliitik Euroopa Nõukogu Parlamentaarses Assamblees. Assamblee käis neli korda aastas Strasbourg'is koos ja kaitses inimõigusi. Vahepeal töötasid assamblee komisjonid ja bürood täistuuridel, pidades nõu Euroopa paremates paikades ja valmistades ette tohutul hulgal pabereid, mille sisukus ja mõttekus varieerusid täielikust pahnast kuni tummakslööva sulatõeni.

Marlene oli ema poolt sakslanna ja isa poolt prantslanna, aga üles kasvanud ja hariduse saanud Prantsusmaal, nii et tema saksa pool oli pigem teoreetiline ning seisnes peamiselt teadmises, et tal on peale hea veini mingi side ka hea õllega. Tõsi, kumbagi neist ta peaaegu ei tarvitanud; tegelikult vaid siis, kui seltskondlikud kohustused nõudsid. Peale selle eristas Marlene'i keskmisest prantslasest siiski ka hädapärane saksa keeles lugemise oskus, mis oli oluliselt aidanud avardada tema maailmapilti.

Marlene oli üksik, tal olid kindlad põhimõtted ning ta kuulus Prantsusmaa Sotsialistliku Partei ridadesse. Ta vihkas sõda ja kõiki sõjaväelasi, agiteeris tuliselt samasooliste abieluõiguse poolt ning jälestas rahvusvahelist sõja-

tööstuskompleksi eesotsas Ameerika Ühendriikide ning selle presidendiga. Kes ta ka parasjagu ei juhtunud olema, ennasttäis puupea oli ta nagunii.

Marlene Bonfromage'il ei pruukinud oma visuaal-esteetilist külge häbeneda. Sihvakas figuur, sirge joonega nina ja ilmekad silmad, millega sobisid kokku nii kaunilt voolitud suujoon, hoolikalt valitud huultevärv kui kenad korrapärased hambaread. Juuksed võinuksid olla pikad, kuid ka poisipeaks lõigatuna sobisid nad tema näo ja pika kaelaga hästi. Marlene riietus maitsekalt, naiselikkust seejuures eriti rõhutamata. Kui vähegi võimalik, kandis ta seeliku või kleidi asemel pikki pükse. Peamine mõõndus, mis ta oma represseeritud esiemade ilumeelele tegi, olid napid hõbedast kõrvarõngad, pidulikumatel puhkudel ka hõbedane kaelakett. Kuid tema kõnemaneeer ei olnud naiselikult sulnis, vaid võitlev ja energiline. Tegelikult ta kõneles harva, sest enamasti pidas ta kõnet – isegi sõbrannaga kohvi juues. Ent eriti meeldis talle kõnet pidada mõne meesterahva ees seistes. Tänu oma pikale kasvule ja kõrge kontsaga kingadele võis ta seda enamasti teha ülalt alla, ja talle pakkus rahuldust jälgida, kuidas selline olukord ka kõige ülespuhutuma Marlboro-mehe närvi ajab.

Need mehed. Need imelikud primitiivsed olendid, kelle tsivilisatsioonikoorukese alt igal juhul lõpuks loom välja tuli, ükskõik kui õrnalt sa teda ka ei kratsinud. Nad võisid ennast Hugo Bossi lõhnaveega üle kallata, aga kui mõni neist Marlene'ile liiga lähedale tuli, tundus talle ikka, et lõhnab sperma järele. Marlene'i arvates oli see tülgastav. Nooremana oli ta paar korda peaaegu uskunud, et on leidnud haruldase, erandliku eksemplari, kes tõepoolest soovib temaga vestelda kasvõi maamiinide keelamisest – kui ta mõistus Sartre'i ei võta –, aga lõpuks selgus ikkagi, et too oli kogu aja mõelnud sellest samast, millest iga teine isagorilla.

Teisest küljest, loomi oli ka naiste hulgas. Näiteks need emahaned, kes pidasid ennast väga naiselikuks ja ahvatlevaks ega viitsinud seetõttu pärast keskkooli ühtki raamatut kätte võtta. Maksimum, mis kõne alla võis tulla, oli kokaraamat või moeajakiri. Marlene oli kindlalt veendunud, et naiselikkus on sotsiaalne taak, vägisi kaela määritud kogum müüte, mida tema küll kanda ei kavatsenud. Marlene'i põhimõtte kõlas: teie ei ole minu käest küsinud, kas ma tahan funktsioneerida köögikombaini omadustega iseliikuva üsana – ja ärge arvakegi, et tahan. Ei taha.

Tema veendumusele andis tuge tõik, et ta oli üsna põhjalikult uurinud kõiki tähtsamaid 20. sajandi vasakpoolseid mõtlejaid Gramscist Foucault'ni ning Sartre'ist Althusserini, ning kogu nende looming osutas samas suunas. Ühiskond on liiga kaua püsinud vägivallal ja ebaõiglusel – mitte ainult vaeste, vaid ka naiste suhtes, ning sellele tuli lõpp teha. Marlene'i isiklik vaimuvaramu sisaldas tänu teatavale saksa keele oskusele ka Habermasi, Freudi, Weberit ja veel mõnd Marxi kaasmaalast. Marxi ennast pidas Marlene kõige selgepilgulisemaks mõtlejaks üldse, kelle kõrvale ta sõandas asetada vaid Simone de Beauvoiri. Marxi geniaalsust tõendas see, et ehkki mees tegutses ja kirjutas 19. sajandil, jõudis inimkond tema tõelise mõistmiseni alles 20. sajandil ning Marlene uskus, et 21. sajandil tuleb Beauvoiri kord.

Oli veel üks tüüp, kellest ei saanud mööda minna. Nimelt Jeesus Kristus – või tegelikult need anonüümsed kreeklased (või kes nad olid), kes olid kokku pannud evangeeliumid. Segaselt, vastuoluliselt, ajuvabalt, aga mõni lõik kõlas efektselt. Oli ometi suur vahe, kas pahvatada nõmedale oponendile „aga kui uuriksime õige läbi teie isikliku tuludeklaratsiooni” või hoopis pigistada huuled kriipsuks ja sähvata vahedal pilgul „visaku kivi see, kes on patuta”.

Jah, uue aastatuhande ja uue sajandi künnis oli äsja ületatud ja Marlene Bonfromage'ist pidi saama üks sel-

le heeroldeid, sissejuhatajaid ja väljakuulutajaid. Aeg oli küps suurteks tegudeks ja suurteks tõdedeks, mis pidid inimkonna tõstma täiesti uuele sotsiaalsele ja kultuurilisele tasemele. Kogu maailma fašistid, natsionalistid ja meesšovinistid, kõik pimedusega löödud ja mahajäänud olevused pidid osa saama üllaste inimõiguste, humanismi, multikultuursuse, pluralismi ja tolerantsuse päevavalgusest. Kui nad sellele vastu kavatsevad hakata, siis seda halvem neile endile, sest kui vaja, siis kehtestavad valgustatud rahvad tolerantsuse ja pluralismi ka jõuga. Vähemalt neis riikides, mis, noh, liiga palju ei... Kuid ei maksa laskuda üksikasjadesse. Ühesõnaga – seal, kus vaja.

Neid olulisi mõtteid mõlgutades sisenes Marlene Bonf-romage palavat päeva töötaval varasuvisel hommikul assamblee hoonesse. Ta andis riidehoidu ära oma jaki ja tõusis mööda laia treppi teise korruse avarasse fuajeesse.

Assamblee hoone oli 1960ndate aastate lõpu vaimsu- ja iluidealide hunnitu kehastus. Väike siseõu püstiste klaastorudega, mis olid täis mullitavat vett. Roheline kunstkiust vaip, mis pidi meenutama muru. Nii fuajees kui tohutus peasaalis – ehk hemisfääris – andsid tooni elegantsed kaarjad liimpuidust laekonstruksioonid, mis tegid interjööri kergeks ja õhuliseks. Konstruksioonid koondusid istungjuhataja tooli taga kimpu – või kui võtta vastupidi, siis purskasid nad tema selja tagant välja nagu ilutulestik. Sellises keskkonnas tekkis tahtmine lennata ja kui see polnud võimalik füüsiliselt, siis pääses lendu vähemalt vaim, mis oligi olulisem. See oli uue ajastu pühapaik, tempel ja katedraal.

Peasaal oli kujundatud amfiteatrina, nii et kõik nelisada või kuussada assamblee liiget üksteist hästi nägid ja kuulsid. Kõik ei olnud küll kunagi kohal – sest pool ooperit käib alati puhvetis ja koridorides, nii ka siin –, kuid see oli

lõpuks igäühe enda teha, kui palju kolleege ta oma esinemist kuulama meelitab.

Assamblee hoones oli veel mitu õige ilusat ruumi, tegelikult avarat saali, kus said koos käia erinevad fraktsioonid, et arutada ja kooskõlastada. Näiteks kas võtta venelastelt tšetšeenide tapmist ettekäändeks tuues hääleõigus. Marlene teadis täpselt, et see oli ainult nende kehkenpükside, nõndanimetatud kristlike demokraatide õelus ja et tegelikult ei läinud tšetšeenid neile karvavõrdki korda. Peaasi, kui saaks Venemaale hambaid näidata. Õnnetud. Venemaaga tuli dialoogi pidada, mitte teda pidevalt alandada ja solvata. Ning pealegi – milles siis need Venemaalt Strasbourg'i lähetatud deputaadid süüdi olid? Ega's need Groznõid pommitamas käinud. Nii et, kordas Marlene mõttes, otsekui järjekordset kõnet harjutades, me vajame dialoogi oma Vene sõpradega, mitte konfrontatsiooni. Euroopa Nõukogu Parlamentaarne Assamblee ei ole koht, kus kõnelda vaenukeeles.

Kuid nende avarate ja helgete ruumide kõrval oli assamblee hoones ka palju proosalisi kontoritube ja koridore. Neis ei olnud mingit suurejoonelisust, olid tehismaterjalid, laminaatplaatidest mööbel ja alumiiniumist pakettaknad. Võib-olla tundus see tollal, kui nailon ja tehiskaaslased pidid kõik probleemid lahendama, ülev ja progressiivne, kuid nüüdseks oli tegemist lihtsalt väsinud, moest läinud ja odava kujundusega. Ka hoone välisilme harmoneerus pigem vabriku või kontoriga kui õhulise peasaali lennukusega. Uue sajandi algul võis mõni koguni leida, et assamblee hoone on väljast võrdlemisi inetu, kuid õnneks seisis samas lähedal Euroopa Inimõiguste Kohtu hoone, mis oli veel inetum. See nägi välja nagu plekיתהas, ja inimõiguste ilule ega kohtu väarikusele ei viidanud tema välimuses miski.

Niisiis, Marlene Bonfromage jõudis teise korruse fua-

jeesse ja vaatas otsivalt ringi. Ta pidi siin kohtuma assamblee uue liikme, Soome sotsialisti Tanja Puuropäaga. Marlene oli isikliku agentuuri vahendusel välja uurinud, et Soome viimaste valimiste järel Eduskunna ja sealt assamblee liikmeks pääsenud Tanja oli korduvalt väljendanud samu või sarnaseid ideid kui need, millest juhindus Marlene. Järelikult – temast võib saada Marlene'i suure algatuse toetaja. Iga hääl luges. Nad pidid siin kokku saama.

Ta ei teadnud, milline Tanja välja näeb, aga sellest polnud midagi. Tavaliselt tundis Marlene oma „erakonna” liikmed ära kahe kuni kuue sekundiga – lihtsalt niisama, intuitsiooni abil, silmavaate, kehahoiu ja hääletooni järgi. Ning kui sellest ikkagi ei aidanud, olid kõigil assamblee liikmetel lõpuks nimesildid rinnas.

Marlene vaatas ringi. Oli üsna varane aeg ja rahvast hõredalt, kuid suure fuajee peale tuli kokku paarkümmend isikut. Mehed võis maha arvata, teiseks need, keda Marlene juba näo järgi või ka lähemalt tundis. Jäi järele kaks: üks punapäine, veidi korpulentne neljakümnendates naisterahvas, kes närviliselt suitsu kiskus, ja väga kõhn ning väga heleda nahaga piiga veidi kaugemal. Tema lühikeseks lõigatud juuksed olid tumedad, peaaegu mustad. Kas soomlannal võivad olla nii tumedad juuksed? mõtles Marlene lihtsameelselt, ehkki kasutas ise juuksevärvi päris sageli. Kes või mis on üldse soomlane? Kas tal peaks puss vööl olema? Või suusad õlal? Keel? Soome keel? Arvatavasti mingi vene keele dialekt, aga kirjutavad ladina tähtedega. Sellest polnud abi, sest vene keelt Marlene ei osanud. Ja kerelt võiks ta pigem matsakas olla – peab ju talvepakasele vastu pidama –, niisiis ennem too punapea kui seesinane pilbas seal taamal.

Marlene kõhatas, võttis oma paberitemapi kindlamalt kaenlasse ja seadis sammud punase peaga naise poole. Sel hetkel kõnetas teda härra Nowak.